



Partimotion

Motion till riksdagen

2008/09:s61026

mm

av Mona Sahlin m.fl. (s)

## Stärk löntagarnas ställning i Sverige och i Europa

---

### Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den fortsatta hanteringen av den svenska Lavalutredningen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att snarast ratificera ILO konvention 94.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska agera för att initiativ tas på EU-nivå för att förändra delar av Utstationeringsdirektivet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen aktivt i EU driver frågan om ett socialt protokoll.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen aktivt agerar för att undanröja hotet om löne- och villkorsdumpning i Sverige och Europa.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen vid alla kommande toppmöten i EU på eget initiativ driver frågor om förstärkning av löntagarnas rättigheter i Sverige och Europa.

### Motivering

För snart ett år sedan yttrade sig EG-domstolen om vilka villkor som kan krävas av utländska företag som utstationerar arbetskraft i Sverige. Efter yttrandena från EG-domstolen i fallen Ruffert, Laval och Viking råder idag ovisshet om vad som gäller vid förhandlingar om utländska entreprenader. En gemensam nämnare är att företag försökt att använda sig av EG-rättens bestämmelser om fri rörlighet för att konkurrera med lägre

lönekostnader på den inre marknaden. Detta har skapat stor oro bland Sveriges och Europas löntagare. Den moderatledda regeringen har här valt att förhålla sig passivt till utvecklingen både i Sverige och på EU-nivå.

Osäkerheten om hur den svenska modellen med kollektivavtal för att reglera löne- och anställningsvillkor kan fungera för företag som kommer hit från andra länder är stor. Det som har inträffat skapar osäkerhet om vad som gäller vid förhandlingar om utländska entreprenader och påverkar relationen mellan arbetstagare och arbetsgivare i hela EU. Den oro och ilska som följt har vuxit i styrka och riskerar att utmana det långsiktiga förtroendet för EU-samarbetet i Sverige. Det ser vi allvarligt på.

När EU:s utstationeringsdirektiv antogs av Europaparlamentet och Ministerrådet fanns en bred enighet om att direktivet skulle utgöra en lägsta nivå, ett golv, för de löne- och anställningsvillkor som kan krävas av ett värdland. EG-domstolen har i sina domar tolkat direktivet som ett tak - domstolen har angivit en högsta nivå för vilka villkor som kan krävas av ett gästande företag. Denna tolkning innebär att utstationerad arbetskraft riskerar att utsättas för diskriminering och att arbetsmarknaden utsätts för ett tryck nedåt mot lägre löner och sämre anställningsvillkor. Vi ser idag tydliga exempel på att utländska företag konkurrerar med löner under kollektivavtalsnivå och farlig arbetsmiljö. Det är en oacceptabel utveckling. Vi socialdemokrater vill trygga villkoren för Sveriges och Europas löntagare. Vi vet att den kampen måste föras varje dag.

Lavaldomen visar att det i det korta perspektivet krävs ändringar i svensk lag för att försäkra att den svenska arbetsmarknadsmodellen med kollektivavtal och självständiga parter ska kunna fungera fullt ut. Allt eftersom tiden gått och Lavaldomen analyserats har det framstått allt tydligare att den inte bara påverkar arbetsmarknaden i Sverige utan i hela EU. I ett längre perspektiv krävs även förändringar i hela EU för att garantera stabilitet på arbetsmarknaden.

I anslutning till Lavaldomen krävde vi socialdemokrater tillsammans med fackföreningsrörelsen att regeringen skulle tillsätta en utredning för att snabbt lösa den osäkerhet och oro som uppstått på svensk arbetsmarknad. Men regeringen visade ingen brådska. Efter upprepade krav och påstötningar tillsatte regeringen till sist en utredning med Claes Stråth som särskild utredare.

Utredningens uppdrag är att presentera förslag på lagtekniska förändringar som förhindrar att EG-domstolens tolkning får genomslag på den svenska arbetsmarknaden. Nu under hösten 2008 står Riksdagen inför beslutet att ratificera Lissabonfördraget. Ett beslut av en sådan dignitet måste ha god förankring och stöd i de breda samhällslagren. Det nya fördragets godkännande kräver således inte bara ett brett samförstånd i riksdagen, utan

också en bred folklig förankring. Vi socialdemokrater har därför vid ett flertal tillfällen för både statsministern och arbetsmarknadsministern påtalat vikten av att regeringen agerar på olika sätt för att stilla den oro som Lavaldomen väckt bland svenska löntagare. Vi har framhållit vikten av detta för att förhindra att denna oro sprider sig i en allmänt ökad misstro mot EU som skulle äventyra det breda stöd till ratificering av Lissabonfördraget som funnits tidigare. Vi har också visat på hur regeringen med enkla medel skulle kunna bidra till att upprätthålla det breda stödet för fördraget. Men regeringen har agerat som om detta inte vore en borgerlig regerings uppgift. Ett sätt för regeringen att åstadkomma tillit och trygghet kring denna fråga hade varit att till att Lavalutredningen hade redovisat sitt slutbetänkande innan Riksdagsprocessen hade slutförts. Denna naturliga och rättmätiga vilja som den samlade fackföreningsrörelsen framfört vid åtskilliga tillfällen, har regeringen totalt ignorerat. Om statsministern hade bemödat sig med att lyssna till den oro som människor ger uttryck för på arbetsplatserna och runt om i samhället, hade detta rimliga krav kunnat tillmötesgå i ett tidigt skede. För oss socialdemokrater är det obegripligt att regeringen inte inser att man genom sitt agerande skapar misstro mot det europeiska samarbetet. Ska vi kunna utveckla och dra nytta av de möjligheter till utveckling som EU-samarbetet erbjuder, måste regeringen ta sitt fulla ansvar och agera besinningsfullt. Regeringen måste nu snarast inleda en dialog med såväl LO som övriga fackliga organisationer om konsekvenserna av Lavaldomen. Den borgerliga regeringen har för närvarande det yttersta ansvaret för att säkerställa det rättsliga ramverket för kollektivavtalen. Regeringen måste nu svara för ett tydligt och ansvarsfullt ledarskap i denna fråga istället för att spela ett högt och oansvarigt spel.

Att regeringen inte tycks ha så bråttom kombinerat med oviljan att agera på EU-nivå är oroväckande. Det är svårt att frigöra sig från misstanken att regeringen medvetet ger dubbla budskap. Det ena budskapet finns i arbetsmarknadsminister Littorins retorik, som tar sig uttryck i en oro över domen. Det andra budskapet ser vi i bristen på snabbt agerande. Därför kräver vi att regeringen snarast agerar så att den svenska arbetsmarknadsmodellens ställning värnas. Regeringen bör här ge ett omedelbart principbesked om att man har för avsikt att säkerställa en likabehandling mellan utländska och svenska företag som tar sin utgångspunkt i kollektivavtalssystemet. Regeringen ska därför slå fast att Lavalutredningens uppgift är att hitta en juridisk lösning på den osäkerhet som nu råder på svensk arbetsmarknad. Att det är möjligt visar den lösning som gjorts i Danmark. Modellen innebär bland annat att företag som vistas tillfälligt i ett annat EU-land måste följa det bäst täckande avtalet.

Vi socialdemokrater anser också att det nu är dags att Sverige ratificerar ILO:s konvention 94 som slår fast att offentlig upphandling ska innehålla klausuler som garanterar arbetstagare löner, arbetstid och andra villkor inte är mindre förmånliga än de som finns i kollektivavtal för arbete av samma sort i den bransch och i det område där arbetet utförs. En ratificering av ILO:s konvention 94 skulle, liksom ett krav på kollektivavtal vid upphandling, förbättra möjligheterna att motverka social dumpning, eftersom företag som konkurrerar med hjälp av dåliga villkor för sin personal då utestängs från offentliga upphandlingar. En ratificering underlättar således upprätthållandet av goda löne- och anställningsvillkor i Sverige.

Den nuvarande lagstiftningen om offentlig upphandling ger inte heller de fackliga organisationerna tillräcklig insyn i och påverkansmöjligheter vid upphandlingar. En viktig aspekt av detta är att kollektivavtalsbärande fackföreningar måste ges möjlighet att påverka underlaget för en upphandling. Detta skulle innebära att onödiga misstag kan undvikas på ett tidigt stadium i upphandlingsprocessen.

Lavaldomen och de andra domsluten berör hela den europeiska arbetsmarknaden och har skapat stor obalans i Europa. EG-domstolen har slagit in på en väg där löne- och anställningsvillkor blir ett konkurrensmedel i Europa. Att EU:s ekonomiska dimension ges företräde framför den sociala dimensionen är en obalans som måste justeras. Denna fråga berör alla löntagare i Europa och kan inte skjutas på framtiden. Europaparlamentets sysselsättningsutskott har med mycket bred majoritet ställt sig bakom en rapport från den svenske socialdemokraten Jan Andersson.

I rapporten föreslås att EU antar ett socialt protokoll. Protokollet ska klargöra balansen mellan den fria rörligheten och strejkrätten och rätten att teckna kollektivavtal liksom att utstationeringsdirektivet revideras så att likabehandling av löntagare ska kunna garanteras. Förslagen bygger på motsvarande krav som har framförts av Europafacket. Utskottet var också mycket tydligt med att EG-rätten inte kan stå i konflikt med ILO:s konventioner. Beslutet sänder starka signaler till både Ministerrådet och EU-kommissionen om att ta fram ett förslag till socialt protokoll.

Under andra halvåret 2009 kommer Sverige att vara ordförandeland i EU. Vi socialdemokrater förutsätter att den svenska regeringen tar initiativ till att lyfta in frågan om ett reviderat utstationeringsdirektiv och ett socialt protokoll på Ministerrådets och Europeiska rådets möten. Fredrik Reinfeldt måste nu agera kraftfullt tillsammans med övriga medlemsstater i ministerrådet för att åtgärda de skador som EG-domstolens beslut inneburit. Det är viktigt både för löntagarna i Europa och för att bygga ett brett förtroende för EU. Som medlem i den trojka som ska leda ministerrådet har Sverige, tillsammans med

Frankrikes och Tjeckiens regeringar, stora möjligheter att påverka utvecklingen i Europa. Konkret innebär det att han måste driva Europafackets krav på införandet av ett socialt protokoll i EU som innebär att EU ska präglas av både ekonomisk och social utveckling. I det sociala protokollet ska fastställas att grundläggande rättigheter har företräde framför ekonomiska intressen. Det sociala protokollet behövs för att åtgärda den obalans som uppstått mellan fri rörlighet och grundläggande rättigheter. En viktig början är att revidera delar (artiklar) i utstationeringsdirektivet för att återigen göra direktivet till ett minimidirektiv, så att en likabehandling av löntagare kan garanteras, det vill säga, att den balans mellan arbetstagarnas rättigheter och den fria rörligheten för tjänster som eftersträvades då direktivet utformades, återupprättas. Direktivet måste bli mer tillåtande mot medlemsstaternas olika arbetsmarknadssystem och återfå sin minimikaraktär samt grunda sig på ett starkare skydd av arbetstagare. Men den moderatledda regeringen är lika passiv i Europa som den är här hemma. Genom tystnad och passivitet ger regeringen intryck av att frågan om direktivets revidering inte lever i EU. Ingenting kunde vara mer missvisande. Detta är i högsta grad en politisk fråga som kan lösas av regeringen Reinfeldt om den bara vill. Regeringen måste bestämt ta avstånd från en utveckling i EU där löntagare ställs mot löntagare.

Vi kräver att regeringen med Fredrik Reinfeldt i spetsen tar initiativ på europeisk nivå vid alla tillfällen som ges för att undanröja hotet om löne- och villkorsdumpning inom EU. Detta ska ske oavsett om frågor som handlar om löntagarnas rättigheter står på den officiella agendan eller inte. Som ett första steg bör han yrka på ett uttalande från EU-kommissionen om den svenska arbetsmarknadsmodellens fortsatta legitimitet. Sveriges och Europas löntagare kan inte vänta. Regeringen måste agera snabbt. Vi socialdemokrater kommer att föra kampen för kollektivavtalen och den svenska arbetsmarknadsmodellen varje dag, året om.

Stockholm den 3 oktober 2008

*Mona Sahlin (s)*

*Sven-Erik Österberg (s)*

*Tone Tingsgård (s)*

*Berit Andnor (s)*

*Lars Johansson (s)*

*Carina Moberg (s)*

*Anders Karlsson (s)*

*Ylva Johansson (s)*

*Marie Granlund (s)*

*Anders Ygeman (s)*

*Berit Högman (s)*

*Kristina Zakrisson (s)*

*Leif Jakobsson (s)*

*Thomas Östros (s)*

*Thomas Bodström (s)*

*Urban Ahlin (s)*

*Veronica Palm (s)*

*Margareta Israelsson (s)*

*Ibrahim Baylan (s)*

*Tomas Eneroth (s)*

*Susanne Eberstein (s)*